

9 листопада 2005 р. на 56-му році пішов із життя відомий угорський учений-славіст, професор, завідувач кафедри української та русинської філології Ніредьгазької вищої школи Іштван Удварі.

Наукові інтереси вченого стосувалися насамперед питань мови, літератури, культури слов'янських спільнот, їх зв'язків з угорською мовою та культурою. Професор займався вивченням питань української мови, історії, літератури, зокрема, його цікавили питання мовних запозичень, лексикографії, історії та культури Закарпаття. Він по-новому відкрив ученого Антала Годинку, що був посередником між угорською та культурою українців-русинів. Він організував конференцію пам'яті Годинки, видав низку праць, на кафедрі вперше побачив світ збірник «Пісні наших предків». І. Удварі присвятив свої праці також перекладацькій, етнографічній спадщині іншого видатного діяча цього періоду — Г. Стрипського.

Іштван Удварі народився 14 липня 1950 року в Саболч-Сатмарській області у селі Торньошпалца поблизу сучасного угорсько-українського кордону. У 1975 р. він закінчив Дебреценський університет ім. Лайоша Кошута за спеціальністю «російська мова та література», з 1978 р. працює в Ніредьгазькому педагогічному інституті ім. Дйордя Бешшенеї — тепер Ніредьгазька вища школа. У 1987 р. Удварі захистив кандидатську дисертацію «Русинська (карпатоукраїнська) ділова писемність Угорщини XVIII ст.», що була видана 1995 р. як монографія.

Величезною заслугою І. Удварі було створення в 1993 р. першої в Угорщині кафедри української та русинської філології у Ніредьгазі, що на той час було складним завданням. І. Удварі дібрав кваліфіковані кадри, розробив викладацькі курси, з часом перетворив кафедру на центр угорської україністики та славістики, видав тут понад 60 праць — наукових монографій, посібників та підручників як угорською, так і українською мовами. У рамках наукової діяльності кафедри І. Удварі започаткував серію «*Studia Ukrainica et Rusinica Nyíregyháziensia*», у якій вийшли його власні або редактовані ним 18 книжок, а також ще три серії з 20 книг. У наукових серіях кафедри опублікували свої праці відомі угорські вчені Петер Кірай, Ласло Деже, Аттіла Голлош, Золтан Медве, Йозеф Ботлік та ін. Удварі ініціював також видання популяризаторської серії з питань угорської культури, опублікував монографії з угорської історії (колектив авторів УАН), літератури, етнографії, переклади угорської поезії. До роботи над ними він залучав не лише угорських та українських фахівців, а й учених з інших країн.

На кафедрі було видано багато підручників та посібників, довідкових видань тощо. Так, тут з'явилися навчальні видання з української літератури (укл. А. Гедеш), мови (С. Панько, С. Мельник), фольклору (Л. Мушкетик), історії та ін. Для багатотомної «Енциклопедії світової літератури», що видавалася в Угорщині, він написав близько 60 статей про українських письменників.

Учений розумів, що для успішного вивчення мови, поглиблення українсько-угорських зв'язків потрібні словники. За короткий термін І. Удварі зумів підготувати та видати шість книжок «Українсько-угорського словника» (2000–2003 рр.) та перший том «Угорсько-українського словника» (2005 р.), що є першими великими словниками в цій галузі.

За життя вченого вийшло два томи бібліографічних описів його публікацій, уже підготовлено й третій том. Статтю про нього вміщено в енциклопедії «Українська мова» (К., 2000, 2-е вид.— 2004 р.). Світла пам'ять про цю видатну особистість — прекрасну людину і талановитого вченого, викладача, діяча науки — назавжди залишиться в наших серцях.